

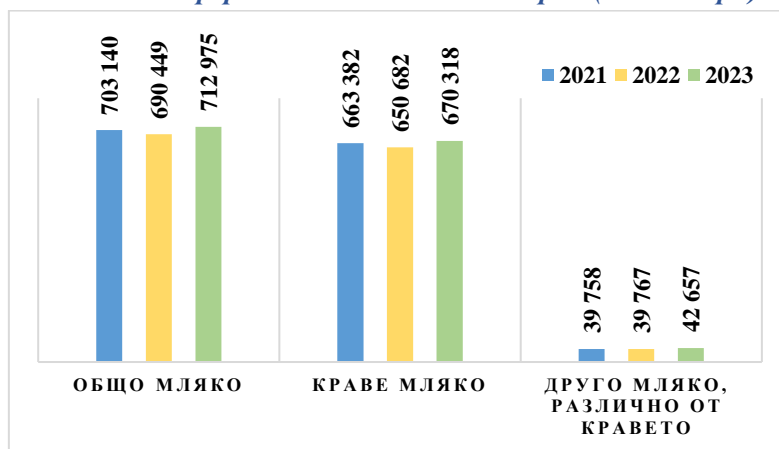

Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2023 година

През 2023 г. 235 млекопреработвателни предприятия са предоставили данни за преработеното от тях мляко и произведените млечни продукти. В тях е преработено 713 млн. литра сурово мляко (вкл. доставено от държавни членки на ЕС и внос от трети страни). Основен дял (94.0%) заема кравето мляко, което е с 3.0% повече спрямо 2022 г. И през 2023 г. овчето мляко заема второ място по преработено количество (с дял от 3.8%) и е с 12.2% повече през 2023 г. Козето мляко заема 1.7% от преработеното мляко и е с 1.0% повече спрямо 2022 г. Преработеното биволско мляко и смес заема 0.5% от общото мляко, като се отчита намаление с 4.6%.

Графика 1

Количество преработено мляко в България (хил. литри)

Източник: Министерство на земеделието и храните (МЗХ), отдел „Агростатистика“, „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2023 г.“

Таблица 1

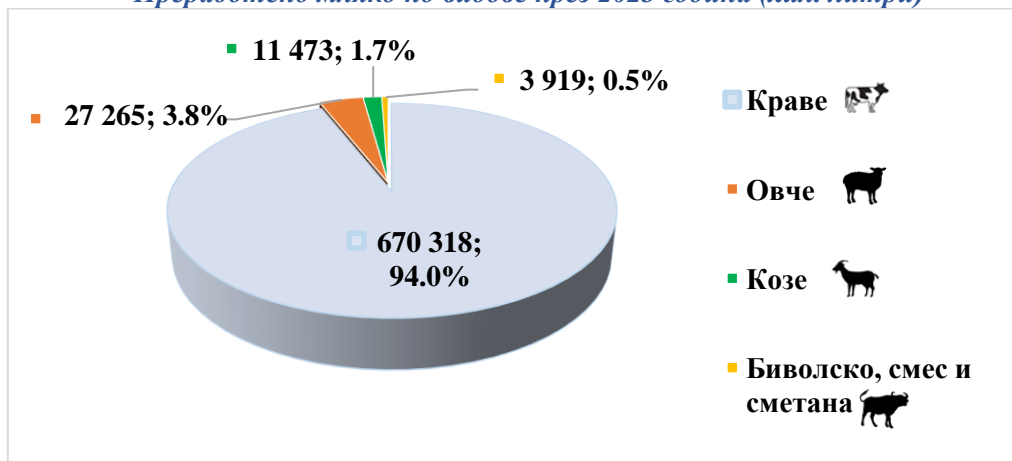
Декларираните количества преработено мляко през 2021, 2022 и 2023 година, вкл. доставено от държавни членки на ЕС и внос от трети страни							
Вид на млякото	2021 г.		2022 г.		2023 г.		2023 г. (%)
	Количество (хил. литри)	Дял от преработеното мляко (%)	Количество (хил. литри)	Дял от преработеното мляко (%)	Количество (хил. литри)	Дял от преработеното мляко (%)	
Краве	663 382	94.4%	650 682	94.4%	670 318	94.0%	3.0%
Овче	24 109	3.5%	24 295	3.4%	27 265	3.8%	12.2%
Козе	11 228	1.5%	11 365	1.6%	11 473	1.7%	1.0%
Биволско, смес и сметана	4 421	0.6%	4 107	0.6%	3 919	0.5%	-4.6%
Общо:	703 140	100%	690 449	100%	712 975	100%	3.3%

Източник: МЗХ, отдел „Агростатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2023 г.“

През 2023 г. по данни, предоставени от млекопреработвателните предприятия, освен посочените в таблица 1 количества сурови млека по видове, включително доставено от държавни членки на ЕС и внос от трети страни, в производството на млечни продукти са вложени допълнително и 4 807 тона концентрирано мляко, 5 211 тона мляко и сметана на прах, 2 377 тона млечен концентрат* и 234 тона други продукти (сметана, закваска, суроватка). Преработените количества сурово мляко, доставени от държавни членки на ЕС или внесени от трети страни, са над 39.2 хил. тона общо. Вложените суровини с немлечен произход (мазнини и/или протеини) са 3 615 тона.

* млечен концентрат – суровина, получена чрез концентриране на млечен протеин чрез ултрафилтрация на мляко, частично обезмаслено мляко или обезмаслено мляко.

Графика 2
Преработено мляко по видове през 2023 година (хил. литри)

Източник: МЗХ, отдел „Агростатистика“, „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2023 г.“

Таблица 2

Юридически статут на млекопреработвателните предприятия през 2023 година			
Юридически статут	Брой	Количество преработено мляко, вкл. доставено от държави членки на ЕС и внос от трети страни (хил. литри)	Дял от общото количество преработено мляко
Еднолични търговци	29	15 680	2.2%
Търговски дружества	199	664 869	93.3%
Други	7	32 426	4.5%
Общо:	235	712 975	100%

Източник: МЗХ, отдел „Агростатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2023 г.“

През 2023 г. се наблюдава намаление в броя на млекопреработвателните предприятия (Таблица 2) със статут на Еднолични търговци и Търговски дружества занимаващи се с млекопреработвателна дейност и производство на млечни продукти. Едноличните търговци преработват 2.2% от млякото през изследваната година, а Търговските дружества – 93.3% от общо преработеното мляко.

Таблица 3

Средно съдържание на млечни мазнини и млечни белтъчини в суровото мляко, постъпило за преработка през 2023 г.		
Вид мляко	Съдържание на мазнини	Съдържание на белтъчини
Краве мляко	3.67%	3.35%
Овче мляко	6.29%	5.21%
Козе мляко	3.63%	3.32%
Биволско мляко	6.75%	4.20%

Източник: МЗХ, отдел „Агростатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2023 г.“

Към 31.12.2023 г. в анкетираните и предоставили информация 235 млекопреработвателни предприятия са заети 7 492 служители и работници. Най-голям е броят на заетите лица в областите: Пловдив, Силистра, Разград, Сливен, София-град, а най-малко в Русе, Кюстендил, Перник, Варна и Плевен.

През 2023 г. общата стойност (без ДДС) на реализираните продукти от млекопреработвателните предприятия е 1.338 млрд. лева, което е с 6% повече спрямо 2022 г.

Таблица 4

Преработено мляко с произход от страната по райони (NUTS 2) през 2022 и 2023 г. (хил. литри)					
Статистически райони	2022 г.		2023 г.		Изменение общо мляко 2023/2022
	Общо мляко	в т.ч. краве	Общо мляко	в т.ч. краве	
Северозападен	56 544	53 504	54 437	51 061	-3.7%
Северен централен	167 369	162 841	173 962	168 664	3.9%
Североизточен	58 557	51 438	61 095	53 739	4.3%
Югоизточен	93 484	86 244	100 051	91 391	7.0%
Югозападен	56 894	55 382	45 921	43 856	-19.3%
Южен централен	234 293	219 653	238 233	224 755	1.7%
България	667 141	629 062	673 699	633 466	1.0%

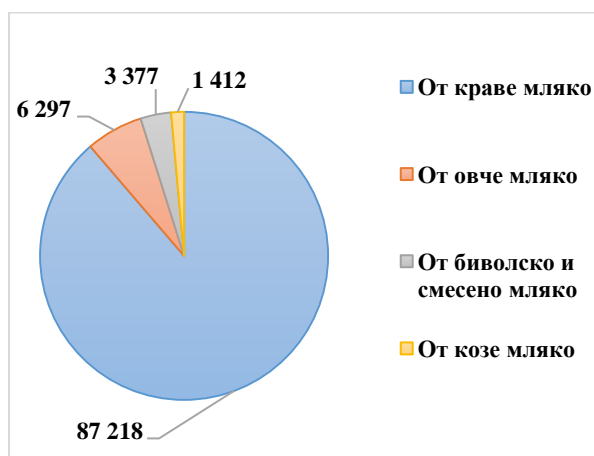
Източник: МЗХ, отдел „Агростатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2023 г.“

Таблица 5

Производство на млечни продукти в България през 2022 и 2023 г. според вида на млякото и брой на производителите, осъществявали производство през 2023 г.							
Крайни продукти, предназначени за консумация	Производство 2022 г.	Производство 2023 г.				Изменение на количеството 2023/2022	
	Количество	Количество	Дял на всеки продукт от групата продукти (%)	Брой производители	Средно производство		
Течно пакетирано мляко (хил. литри)	66 153	64 447	100%	58	1 111	-2.6%	
Сметана – прясна или заквасена (тона)	2 545	2 301	100%	36	64	-9.6%	
Натурално заквасено мляко – (тона)	от краве мляко	149 222	150 684	97.9%	122	1 235	1.0%
	от овче и смесено мляко	2 436	2 437	1.6%	25	97	0.0%
	от биволско мляко	327	317	0.2%	14	23	-3.1%
	от козе мляко	539	490	0.3%	12	41	-9.1%
	Общо:	152 524	153 928	100%	125	1 231	0.9%
Ароматизирани заквасени млека (с или без добавки), млечни десерти и напитки на млечна основа (тона)	14 067	9 569	100%	22	435	-32.0%	
Сирена (тона)	От краве мляко	86 086	87 218	88.7%	204	428	1.3%
	От овче мляко	7 249	6 297	6.5%	64	98	-13.1%
	От биволско и смесено мляко	2 924	3 377	3.4%	56	60	15.5%
	От козе мляко	1 338	1 412	1.4%	45	31	5.5%
	Общо:	97 597	98 304	100%	214	459	0.7%
Топени и пушени сирена (тона)	1 550	1 605	100%	27	59	3.5%	

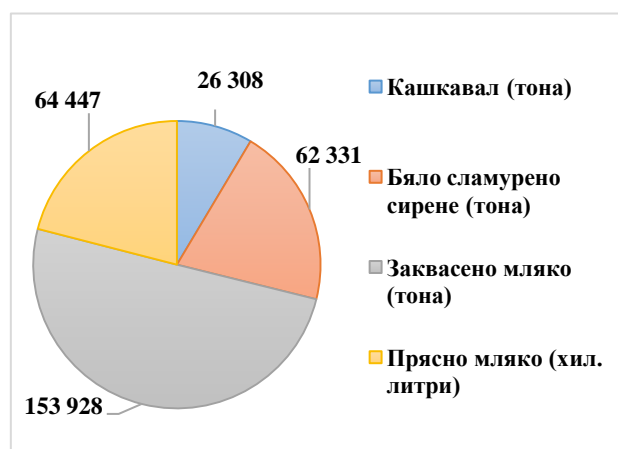
Източник: МЗХ, отдел „Агростатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2023 г.“

Графика 3
Производство на сирена според
вида мляко (тонове)

Източник: МЗХ, отдел „Агростатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2023 г.“

Графика 4
Производство на основни млечни
продукти в България (тонове)

Източник: МЗХ, отдел „Агростатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2023 г.“

През 2023 г. производството на заквасено натурално мляко се увеличава с 0.9% спрямо 2022 г. до 153 928 тона. Намаление се отчита при заквасените млека от биволско и козе мляко. Най-голям дял заема заквасеното краве мляко – 97.9%, следвано от овче и смесено – 1.6%.

Ароматизираните заквасени млека (с или без добавки и др.) са 9 569 тона – с 32% по-малко спрямо 2022 г.

Наблюдава се леко увеличение на производството на сирена с 0.7% спрямо 2022 г. Сирената, произведени от краве мляко, заемат най-голям дял – 88.7%, следвани от сирената, произведени от овче мляко – 6.4% (Таблица 5). През 2023 г. се наблюдава увеличение от 15.5% в производството на сирене от биволско и смесено мляко.

Производство на основни млечни продукти в България по статистически райони (NUTS 2)

Таблица 6

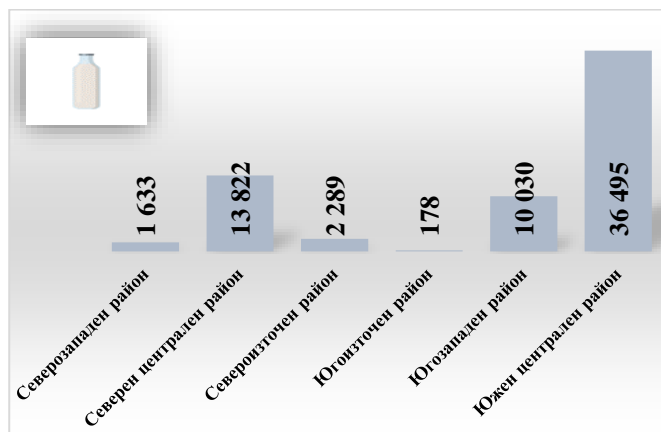
Производство на основни млечни продукти през 2023 година по статистически райони (NUTS 2)							
Продукти	Северо-западен район	Северен централен район	Северо-източен район	Юго-източен район	Юго-западен район	Южен централен район	България
Течно пакетирано мляко (хил. литри)	1 633	13 822	2 289	178	10 030	36 495	64 447
Натурално заквасено мляко – (тона)	11 721	48 710	6 505	5 578	17 623	63 791	153 928
Бяло саламурено сирене (тона)	5 495	23 016	8 691	5 039	2 834	17 256	62 331
Кашкавал (тона)	1 716	4 062	745	8 041	710	11 034	26 308

Източник: МЗХ, отдел „Агростатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2023 г.“

Производството на течно пакетирано мляко през 2023 година (графика 5) е най-високо в Южния централен район, като дялът на този район спрямо общото производство е 56.6%. В Южния централен район се отчита и най-голямо производство на заквасено мляко с дял от 41.4% от общото производство, както и на кашкавал – 41.9% от цялото производство.

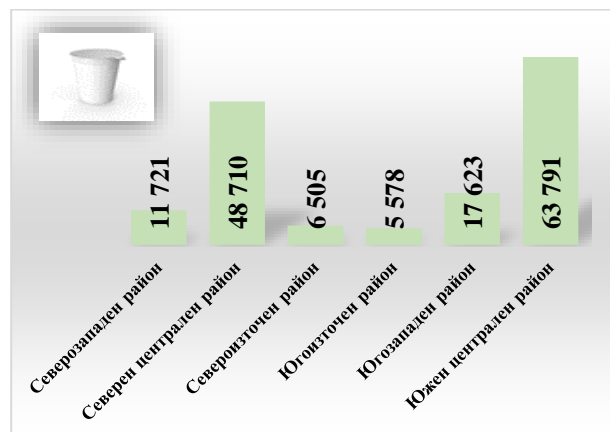
Най-голямо количество бяло саламурено сирене (графика 7) е произведено в Северния централен район и заема 36.9% от общото производство на национално ниво.

Графика 5
Течно пакетирано мляко по райони (хил. литри)

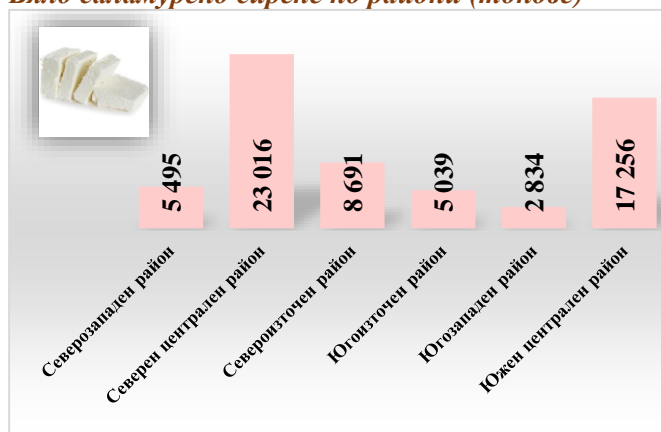
Източник: МЗХ, отдел „Агростатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2023 г.“

Графика 6
Заквасено мляко по райони (тонове)

Източник: МЗХ, отдел „Агростатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2023 г.“

Графика 7
Бяло саламурено сирене по райони (тонове)

Източник: МЗХ, отдел „Агростатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2023 г.“

Графика 8
Кашкавал по райони (тонове)

Източник: МЗХ, отдел „Агростатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2023 г.“

През 2023 г. са произведени 153 928 тона заквасени млека, 64 млн. литра течни пакетиран млека, 62 331 тона бели саламурени сирена и 26 308 тона кашкавал.

Наблюдава се увеличение на пълномаслено или полумаслено и обезмасленото заквасено мляко, заквасеното мляко за пиене намалява със 17.0% (Таблица 7).

Увеличението на произведените количества кашкавал през 2023 г. е с 5.0% спрямо 2022 г. Производството на кашкавал от краве мляко бележи ръст през 2023 г. от 6.4%, а кашкавалът от овче мляко намалява с 14.3%. Най-голям дял заема кашкавалът, произведен от краве мляко – 93.4%.

Бялото саламурено сирене се увеличава спрямо 2022 г. с 1 057 тона или с 1.7%. Най-голям дял (86.1%) заема бялото саламурено сирене, произведено от краве мляко. Бялото саламурено сирене, произведено от мляко различно от кравето и овчето, бележи ръст от 15.8%. Производството на саламурено сирене с вложени растителни мазнини намалява с 1.2% през 2023 г.

Производството на топени и пушени сирена е с 3.5% повече през 2023 г. Другите видове сирена (меко сирене, синьо сирене и др.) също се увеличават (+36.1%). Наблюдава се значително увеличение на произведените други продукти от мляко. Отчетеното увеличение е с 450 тона.

Производството на сметана през 2023 г. е с намаление от 9.6% достигайки до 2 301 тона. Произведените млечни мазнини намаляват до 945 тона или с 29.3%.

Таблица 7

Сравнение на производството на основни крайни продукти от млекопреработвателните предприятия през 2022 и 2023 г.					
Крайни продукти, предназначени за консумация		Производство 2022 г.	Производство 2023 г.		Изменение 2023/2022
		Количество	Количество	Дял на всеки продукт от групата продукти (%)	
Течно пакетирано мляко (хил. литри)	Пълномаслено	23 523	21 661	33.7%	-7.9%
	Полумаслено	41 534	40 950	63.5%	-1.4%
	Обезмаслено	1 096	1 836	2.8%	67.5%
	Общо:	66 153	64 447	100.0%	-2.6%
Сметана – прясна или заквасена (тона)	Общо:	2 545	2 301	100.0%	-9.6%
Заквасено мляко – подсладено или неподсладено (тона)	Пълномаслено или полумаслено	131 618	135 072	87.7%	2.6%
	Обезмаслено	720	2 103	1.4%	192.1%
	За пиене	20 186	16 753	10.9%	-17.0%
	Общо:	152 524	153 928	100.0%	0.9%
Млечни мазнини (тона)	Общо:	1 336	945	100.0%	-29.3%
Бяло саламурено сирене (тона)	От краве мляко	52 460	53 641	86.1%	2.3%
	в т.ч. с добавена растителна мазнина	12 371	12 219	19.6%	-1.2%
	От овче мляко	5 540	4 899	7.8%	-11.6%
	От други млека	3 274	3 791	6.1%	15.8%
	Общо:	61 274	62 331	100.0%	1.7%
Кашкавал (тона)	От краве мляко	23 091	24 558	93.4%	6.4%
	От овче мляко	1 518	1 301	4.9%	-14.3%
	От други млека	454	449	1.7%	-1.1%
	Общо:	25 063	26 308	100.0%	5.0%
Пресни сирена (вкл. извара) (тона)	Общо:	8 775	6 281	100.0%	-28.4%
Други сирена (тона)	Общо:	2 485	3 383	100.0%	36.1%
Топени и пушени сирена (тона)	Общо:	1 550	1 605	100.0%	3.5%
Други продукти (тона)	Общо:	115	565	100.0%	391.3%

Източник: МЗХ, отдел „Агростатистика“, анкета „Дейност на млекопреработвателните предприятия в България през 2023 г.“

Производство и реализация на мляко в България

Таблица 8

Производство и реализация на мляко в България през 2023 година (хил. литри)		
Вид реализация	Общо мляко	в т.ч. краве
Преработено в предприятията	673 699	633 466
Директни продажби, собствена консумация и друга употреба в стопанствата	118 058	72 152
Общо добито мляко:	791 757	705 618

Източник: МЗХ, отдел „Агростатистика“

Регистрираните земеделски стопани и млекопреработвателни предприятия по Наредба № 26/2010 за специфичните изисквания за директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход са реализирали продажби на общо 38 854 хил. литра сурово или преработено мляко, от което 28 069 хил. литра краве мляко (72%) и 6 200 хил. литра овче мляко (16%). Продаденото сурово мляко директно на потребителите е 30 276 хил. литра, а преработеното мляко е 8 578 хил. литра. Произведени са 892 тона бяло саламурено сирене, 136 тона кашкавал, 815 тона кисели млека и други млечни продукти.

МЕТОДОЛОГИЧНИ БЕЛЕЖКИ

Цел и предназначение – Целта на анкетата е да се определи броят на млекопреработвателните предприятия, да се събере информация за количеството на постъпилото за преработка сурово мляко по видове, за количеството и вида на постъпилите и вложени в производството междинни продукти, за произведените крайни млечни продукти, юридическия статут и броя на лицата, наети по трудов договор в отделните предприятия, за количеството на продадените продукти и стойността на продажбите. Информацията от изследването се използва за изготвяне на анализи и програми в сектора. Тя се предоставя на Министерството на земеделието и храните (МЗХ), Националния статистически институт (НСИ), научни и браншови организации, Евростат, ФАО и др. и служи за вземане на управленски решения при провеждане на аграрната политика на национално и общностно равнище.

Нормативна уредба:

- Наредба за статистическите изследвания, провеждани в свиневъдството, говедовъдството, биволовъдството, овцевъдството, козевъдството и в производството на месо, мляко и млечни продукти приета с ПМС № 301 от 6.11.2006 г., обн. ДВ, бр. 93 от 17.11.2006 г.;
- Директива 96/16/ЕО на Съвета от 19 март 1996 година относно статистическите изследвания на млякото и млечните продукти;
- Решение 97/80/ЕО на Комисията относно въвеждане на разпоредби за прилагането на Директива 96/16/ЕО на Съвета относно статистическите изследвания на млякото и млечните продукти;
- Регламент (ЕИО) 3924/91 относно установяване на статистическо изследване на промишлената продукция на Общността (PRODCOM).

Използваните класификации и дефиниции са посочени в Директива 96/16/ЕО и Решение 97/80/ЕО; КИД 2008.

Източници на информация – Анкетата се реализира от експертите по агростатистика от 28^{-те} областни дирекции „Земеделие“ към Министерството на земеделието храните, които провеждат интервю с управителя на млекопреработвателното предприятие или упълномощено от него лице и попълват статистически въпросник за изследваните характеристики в сектора или получават данните чрез изпратен по електронна поща попълнен от млекопреработвателното предприятие въпросник. Почти половината от предприятията попълват исканата информация онлайн (51.1%), като за целта им е осигурен достъп чрез парола до информационната система за агростатистика.

Изследвани статистически показатели:

1. Количество постъпило мляко за преработка, количество постъпили междинни продукти, количество произведени междинни продукти, количество произведени крайни продукти, количество продадени крайни продукти, стойност на продажбите без ДДС;
2. Юридически статут на предприятията и брой на лицата, наети на трудов договор в предприятието;
3. Основни показатели за млякото и млечните продукти – количество преработено мляко по вид (литри), съдържание на мастни вещества и белтъчини (%), произведени количества млечни продукти (литри, килограми), продадени количества млечни продукти (литри, килограми), стойност (лева);

Обхват – Анкетират се всички млекопреработвателни предприятия на територията на страната. Списъкът на предприятията е изготвен от отдел „Агростатистика” при Министерството на земеделието и храните, като са използвани проведените анкети за дейността на млекопреработвателните предприятия през последните години и регистърът на БАБХ. Анкетират се всички предприятия, регистрирани с млекопреработвателна дейност през годината. Всяка година се включват новосъздадени млекопреработвателни предприятия, информация за които се получава от регистъра на БАБХ. Организацията и контролът на анкетата се извършва от отдел „Агростатистика” към Главна дирекция „Земеделие и регионална политика“ на МЗХ.

Конфиденциалност – Националните правила за определяне на конфиденциалността са дефинирани в Закона за статистиката. Съгласно чл. 25 не могат да се разгласяват или предоставят индивидуалните статистически данни, както и статистическа информация, която обобщава данните за по-малко от три статистически единици или за съвкупност, в която относителният дял на стойността на изучаван параметър на една единица е над 85 на сто от общата стойност на този параметър за всички единици от съвкупността. Индивидуалните данни, получени за целите на статистическото изследване, не могат да се ползват като доказателства пред органите на изпълнителната и съдебната власт.

Достъпност и прозрачност – Данните за дейността на млекопреработвателните предприятия през изследваните години са достъпни за потребителите на електронната страница на МЗХ:

[\(http://www.mzh.government.bg/bg/statistika-i-analizi/izsledvane-zhivotnovdstvo/danni/\)](http://www.mzh.government.bg/bg/statistika-i-analizi/izsledvane-zhivotnovdstvo/danni/),

съобразно установения срок в Националната статистическа програма. Основните резултати се публикуват в бюлетин от поредицата „Резултати и анализи“. Данните се публикуват в Статистическия справочник и Статистическия годишник на НСИ, предоставят се на Евростат. Допълнителна информация, извън публикуваната, за всички характеристики е достъпна и се осигурява при поискване при спазване на изискванията на Закона за статистиката.

Районите, цитирани в публикацията, са в съответствие с изискванията на общата класификация на териториалните единици за статистически цели, прилагана в Европейския съюз (NUTS 2), съгласно Регламент (ЕО) № 176/2008. Районите, които образуват ниво 2 (NUTS 2), са, както следва: **Северозападен** – Видин, Враца, Монтана, Ловеч и Плевен; **Северен централен** – Велико Търново, Габрово, Разград, Русе и Силистра; **Североизточен** – Варна, Добрич, Търговище и Шумен; **Югоизточен** – Бургас, Сливен, Ямбол и Стара Загора; **Югозападен** – Благоевград, Кюстендил, Перник, София (столица) и София; **Южен централен** – Кърджали, Пазарджик, Пловдив, Смолян и Хасково.

Публикацията е приключена редакционно на 26.06.2024 г.

Композиция и печат:
Министерство на земеделието и храните, отдел „Агростатистика“

За повече информация: Министерство на земеделието и храните,
отдел „Агростатистика“

E-mail: agrostat@mzh.government.bg
Интернет страница на Министерство на земеделието и храните –
<http://www.mzh.government.bg>